

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3189

av **Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD)**

Motverka hedersrelaterade brott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda åtgärder för att skärpa lagstiftningen avseende brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma civilsamhällesorganisationer som arbetar aktivt för att ge stöd åt offren för hedersrelaterat förtryck och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt uppmärksamma situationen i de bostadsområden och andra miljöer där hedersrelaterat tänkande är vanligt förekommande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga offentliga bidrag ska ges till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökat internationellt samarbete mot tvångsäktenskap, barnäktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck med särskild internationell koppling och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av tillämpningen av bestämmelsen om kontaktförbud i gemensam bostad och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är oacceptabelt att tiotusentals människor, främst flickor och kvinnor men även pojkar och män, lever under hot från sina anhöriga på grund av så kallat heders-tänkande. Den enskildes fri- och rättigheter får aldrig inskränkas med hänvisning till kultur eller tradition, men sådan är i dag verkligheten för många i vårt land.

Mer behöver göras för att samhället med kraft ska kunna ingripa mot dessa brott. Det handlar om ökad kunskap, stöd till drabbade och tydligt myndighetsansvar, men det handlar också om att lagstiftningen bör ses över ytterligare för att skärpa straffvärdet för hedersrelaterade brott.

Alliansen anser även att det krävs ytterligare insatser för att motverka tvångsgifte och hot om tvångsgifte. Det kan exempelvis handla om tydliga och riktade informationskampanjer, men också lagändringar som kriminalisering av stämpling till äktenskapstvång. Det bör också övervägas om en separat tvångsäktenskapsenhet behövs för att hantera frågor om tvångsäktenskap hos polisen eller någon annan myndighet.

Påskynda översynen av lagstiftning och andra åtgärder mot hedersrelaterat våld

På Alliansens initiativ, och under motstånd från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, gjorde riksdagen den 14 april 2016 ett tillkännagivande om att göra en översyn av den lagstiftning som anknyter till hedersrelaterade brott och öka lagföringen av dessa brott (bet. 2015/16:JuU18). Det dröjde dock nästan ett år innan regeringen agerade.

Först den 9 mars 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att bl.a. se över behovet av lagändringar för att säkerställa ett starkt skydd mot brott med hedersmotiv (dir. 2017:55). Bland annat ska utredaren ta ställning till om hedersmotiv ska utgöra en särskild straffskärpningsgrund. Likaså ska utredaren utvärdera tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa, och bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder för att öka förutsättningarna för lagföring för brotten.

Uppdraget har därefter utvidgats till att även inkludera annan brottslighet med anknytning till hedersmotiv, såsom att personer med anknytning till Sverige könsstympas utomlands (dir. 2017:78). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Alliansen anser att det är olyckligt att så mycket tid gått förlorad. Det finns ett tydligt behov av att skärpa lagstiftningen avseende brott med hedersmotiv, och det behövs fler åtgärder för att motverka att unga gifts bort mot sin vilja. Utredningens uppdrag är brett, och om alla frågor redovisas i ett betänkande i september 2018 finns det en risk att nödvändiga lagändringar kan genomföras först under 2020. Så länge kan offren inte vänta. Regeringen bör därför skyndsamt besluta om tilläggsdirektiv till utredaren för att möjliggöra ett delbetänkande angående delar av utredningsuppdraget redan under våren 2018. På så vis kan tid vinnas, och nödvändiga åtgärder till skydd för offren bli verklighet tidigare. Detta gäller såväl lagstiftning avseende brott med hedersmotiv som ytterligare åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

Uppmärksamma civilsamhällets roll och lokala förhållanden

I arbetet mot hedersrelaterade brott har civilsamhället en central roll. Det är särskilt viktigt att ge stöd och erkännande till de individer som själva har bakgrund i miljöer där hederstänkande förekommer, och som arbetar aktivt för att bryta destruktiva traditioner. Föreningar och nätverk spelar en central roll i arbetet mot hedersrelaterat förtryck och i stödet för offren för sådant förtryck. Betydelsen av dessa civilsamhällesorganisationer

måste uppmärksammas och samverka mellan det offentliga och civilsamhället vara en bärande princip.

Det är likaså viktigt att uppmärksamma den särskilda situation som råder i de bostadsområden och andra miljöer där hedersrelaterat tänkande är vanligt förekommande. I en miljö där hedersrelaterade strukturer är särskilt utbredda finns särskilt stora utmaningar för att bryta sådana strukturer, som kan vara en påtaglig maktfaktor för de människor som bor och verkar där.

Lika viktigt som det är att stödja organisationer som motverkar hedersrelaterade brott, är det att dra en tydlig gräns mot föreningar och organisationer som accepterar eller i vissa fall rentav legitimerar hedersrelaterat förtryck och hederstraditioner. Hedersstrukturer har ingen plats i ett jämställt och demokratiskt samhälle och offentliga bidrag ska inte ges till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet.

Utveckla det internationella samarbetet

Arbetet mot hedersrelaterat förtryck får inte stanna vid Sveriges gränser. De utmaningar som det svenska samhället ställs inför vad gäller att skydda sina egna invånare mot förtryck delar vi med många andra länder, och det är därför viktigt att ha ett internationellt perspektiv. Förutom de rent straffrättsliga bestämmelserna avseende tvångsåktenskap, barnåktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck med särskild internationell koppling handlar det också om att ta tillvara möjligheterna till internationellt rättsligt samarbete och internationell samverkan i metodutveckling och erfarenhetsutbyte. Samarbetet inom den europeiska unionen är särskilt betydelsefullt. Även i de bilaterala kontakterna med länder utanför EU bör Sverige ta tillvara möjligheter att etablera samarbeten för att motverka hedersrelaterat förtryck.

Kontaktförbud

I sammanhanget vill Alliansen även aktualisera en annan fråga som primärt berör det övergripande arbetet mot våld i nära relationer men som även i viss mån har indirekt koppling till hedersrelaterat förtryck, nämligen frågan om kontaktförbud i gemensam bostad. Alliansregeringen lade år 2013 fram lagförslag om en ändring i reglerna om kontaktförbud (prop. 2012/13:186). Lagändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2014, innebar att det numera inte krävs att risken för brott är påtaglig för att ett kontaktförbud avseende gemensam bostad ska kunna meddelas. Det betyder bl.a. att det inte måste vara fråga om en akut risk för brott mot den person som förbudet avses skydda, utan att det är tillräckligt att den risken är konkret och tydlig.

Avsikten med lagändringen var att underlätta beslut om kontaktförbud i gemensam bostad där detta krävs för att skydda en person. Det finns dock tecken på att lagändringen inte har fått det genomslag som eftersträvades. Kritik har framförts mot att processen för att meddela kontaktförbud i gemensam bostad är så långdragen att socialtjänsten under väntetiden ändå tvingas placera den hotade personen i skyddat boende. Därför bör utfallet av 2013 års reform utvärderas och eventuella förslag till författningsändringar tas fram. Det bör i sammanhanget observeras att den departementspromemoria som tidigare i år presenterats avseende elektronisk övervakning av kontaktförbud knappast berör frågan om kontaktförbud i gemensam bostad (Ds 2017:1 s. 24).

Tomas Tobé (M)

Johan Hedin (C)

Andreas Carlson (KD)

Roger Haddad (L)